

Pesch Christianus S. J. Compendium theologiae dogmaticae. T. IV. De Sacramentis. Cum approbatione rev. Archiep. Friburg, et super. ordinis. Friburgi Brisgoviae et Vindobonae ap. Herder 1914. 8° (VIII. et 298 pg.). Cijena K 7'20. Cijena cijeloga kompendija u 4 sveske: K 21'—.

Ovo je četvrti i posljednji svezak priručnika, što ga je pomenati pisac izdao, izabравši iz velikog svog djela „Praellectiones dogmaticae“ u 9 svezaka što je najvažnije i poglavito potrebno, da se u školi predaje. Mi smo već imali prilike, da se najpovoljnije izrazimo o uvaženom piscu. Tako smo u I. sv. „Bog. Smotre“ str. 394. ocijenili osmi svezak velikoga djela, u kojem se raspravlja de virtutibus, napose o vjeri. Tako smo i lani „B. S.“ IV. str. 219. i sl. ocijenili prvi svezak ovoga kompendija. Za to ne ćemo sada riječi trošiti hvaleći jasnoću i preglednost, kao i druge prednosti ove knjige. Tko si može i hoće da pribavi solidnu dogmatiku, iz koje da nauči, koje su i najnovije bludnje i što se je sve do u najnovije vrijeme spomena vrijedna učinilo u dogmatici, neka si pribavi Peschove „Praellectiones dgm.“ ili barem ovaj „Compendium“.

Dr. Pazman.

Rouët M. J. de Journal S. I.: Enchiridion patristicum locos Ss. Patrum, Doctorum, Scriptorum ecclesiasticorum in usum scholarum coegit. Ed. altera aucta et emendata. 8° str. XXVI + 802. Friburgi Brisgoviae et Vindobonae ap. B. Herder, 1913. — Cijena K 10'56.

Ovo je treći Enchiridion ili Priručnik, što ga izdaje isti nakladnik Herder. Prvi je ovaj Ench. symbolorum od Denzingera, u kojem se nalaze poglaviti odluke, kanoni, definicije i deklaracije općenitih sabora, Papa i rimskih kongregacija u stvari vjere i čudoređa, da ih laglje nađe u jednoj knjizi dogmatičar i moralista. Drugi je Ench. fontium Historiae ecclesiasticae antiquae od Kircha, u kojem se nalaze naj-

važniji tekstovi profanih, a posebno crkvenih pisaca kršć. starine o poglavitim događajima, da ih u jednoj knjizi laglje nađe, tko se bavi pitanjima iz davne historije crkvene. A treći je ovaj Ench., u kojem se nalaze najvažniji tekstovi iz djela sv. Otaca, da ih laglje nađe u jednoj knjizi bogoslovac i propovjednik, kad mu treba dokaza i potvrde za katoličku dogmu. Pisac je u prvom redu imao pred očima one, koji studiraju bogosloviju, a onda propovjednike i napokon sve, koji se teol. znanošću bave. Pisac se drži kronološkoga reda te počinje s najstarijim dokumentom, sa Didahe seu doctrina 12 Apostolorum, a završuje djelima sv. Ivana Damaščanina. Iz djela sv. Otaca odabire pisac najpoznatija mjesta, na koja se je dosad obično pozivalo i koja sačinjavaju odista dokaz iz predaje, i to ne čitava, već samo one riječi, u kojima je dokaz. Svakom djelu pojedinoga crkv. pisca dodan je jedanput naslov i označena je knjiga, kaput ili paragraf, u kojem se nalazi ono, što je nužno. Pisac je teist sv. Otaca uzimao po najkritičnijim današnjim izdanjima, kao što je bečko izdanje (Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum), koje je priredila carska akademija znanosti pa berlinsko izdanje grčkih crkv. pisaca prvih triju stoljeća, a inače služio se izdanjem Migne-ovim. Sv. Oca iz apostolskih vremena navodi po poznatom izdanju Funkovom. Pisac navodi djela sv. Otaca u jeziku originalnom; grčkih u grčkom, ali odozdo dodaje lagljeg razumijevanja radi i latinski tekst po izdanju Migne. Na koncu djela ima pisac tri indeksa: Index theologicus, Index locorum Scripturae i Index alphabeticus scriptorum, operum, rerum. Najvažniji je ovaj prvi, po kojem će bogoslovac lako naći ovaj tekst dotičnoga sv. Oca, koji treba kad studira u. pr. traktat de Ecclesia, i to pitanje de membris Ecclesiae. Tu su mu brojevima naznačena sva ona mjesta, u kojima se o istom predmetu govori. Ti su brojevi debelo štampani, kad se odnose na Grka, a običnim slovima kad se odnose na Latina. Brojevi se nalaze s izvanjske strane teksta, a oni s unutarnje strane opet upućuju na paralelna mjesta druga u ovoj knjizi.

Izvanredan je to bio trud, kojemu se pisac podvrgao, dok je tu knjigu izradio, ali i izvanredna hvala ide njega, jer je mnogo i mnogo koristio svima, koji znanstveno rade, da u kraće vrijeme obave posao, koji bi inače tri i deset put više vremena iziskivao.

Djelo ovo preporučujemo.

Dr. Pazman.

Ender Anton, fürstbischöflicher geistlicher Rat: Die Geschichte der katholischen Kirche in ausgearbeiteten Dispositionen zu Vorträgen für Vereine, Schule und Kirche, zugleich ein kirchengeschichtliches Nachschlage- und Erbauungsbuch für die katholische Familie. Str. 1074 u 8°. 3. izdanje 1913. Verlagsanstalt Benziger et Co. A. G. Einsiedeln (Schweiz). Cijena 18'75 fr. brošir.; 25 fr. krasno uvez.

Dandanas se neprijatelji kat. Crkve najradije hvataju tobože povjesnog oružja, da ju napadaju. Koliko li laži i varki ovaki povjesničari ne sasu pu med neupućene krugove proti kat. Crkvi? Na žalost, koliko li se duhova, pa i među istim klerom, ne da zavesti takim lažnim opsjenama! Zato se je uvijek čutila potreba istinite crkvoine povjesti ne samo za naobraženije dali i za šire pučke slojeve. Poznanje bo prave povjesti posvema će lako raspršiti i uništiti lažna i nepravedna ogovaranja i klevetanja proti Crkve. U tomu ćemo pak najlakše uspjeti, ako javnosti podamo povjest kat. Crkve u obliku predavanja, koja ćemo moći u crkvi i u školi, u zborovim i na skupštinam korisno držati. Ovakove su misli vodile auktora gore navedenog djela. Prema tomu je, po riječima veleuč. spisatelja naslovnog djela, ova povjesnica namijenjena savremenoj nuždi, koja se posvuda osjeća, t. j. da se ono bogato i istinsko gradivo, što se nalazi po raznim crkovno- i svjetsko-povjesnim djelima, pokupi i nami u opširnim, za pamćenje prilagođenim, crtežima ili dispozicijama pruži. O zanimivom pak rasporedu knjige neka govori sama sa-držina.

Veleč. Ender nakon uvoda i općeg pogleda na napredak Crkve rastavlja svoju knjigu na tri glavna ostsječka, naime na staro, sredovječno i -novo doba.

Prvi ostsječak *Kämpfe und Siege des Lehramtes der Kirche* (23 do 238) zahvaća dvije perijode, od kojih se jedna u „*Kämpfe und Siege der Kirche gegen äussere Feinde*“ bavi sa borbama, koje je Crkva pobjedonosno izdržala proti žudinstva i poganstva unatoč krutih progonstva sa strane rimskih careva; a druga pod naslovom „*Kämpfe und Siege der Kirche gegen innere Feinde ihres Lehramtes*“ pripovijeda njene doživljaje s arijanizmom, nestorijanizmom, monofizitizmom, pelagijanizmom i ostalim sličnim sektama. U ovoj istoj perijodi izlaze na površinu sv. Oci sa novim bogomdanim monaštvom ili redovništvom. Kako se svaka perijoda luči u posebne glave (*Hauptstück*), to piscu dolazi zgodno, da se pozabavi sa svim pojavama zasjecajućim u crkovni život, kao n. pr. svjetovna i vjerska politika kod pojedinih naroda i država.

U drugom ostsječku *Kämpfe und Siege des Hirtenamtes der Kirche* (239--576) auktor obavlja različitim zapletajim i raspletajim stanje kat. Crkve od Karla Velikoga do Luthera. Kroz tok je ovoga vremena Crkva vodila bojeve na istoku sa shizmom proti papinskoga poglavarstva, a na zapadu sa plemstvom proti crkovno-imovinskih zlorababa. Odatle i razdoba ovog ostsječka u dvije perijode. Druga je perijoda rastavljena opet u dva odjela (*Abtheilung*). Prvi odio donosi padanje papinstva uslijed obiteljskih odnošaja, borbu za investiture u Njemačkoj izmed njemačkih careva s jedne strane i rimskih Papa s druge, uzroke i posljedice avinjonskoga progonstva na Crkvu u Franceskoj kao i uopće; drugi pak odio naviješta najprije triumfe kat. Crkve na području vjerskih istina u Ingleskoj sa Wiclefom a u Češkoj sa Husom i njegovim privrženicim, i zatim na području bogoslovnih i profanih znanosti. U ovomu se drugom odjelu nalazi i opis Crkve kao prijateljce dobra u križarskim vojnama i u pojavi novih redova, a kao prijateljce lijepa u gradnji, kiparstvu, slikarstvu, pjesništvu i glazbi.

Treći je i posljednji ostsječak *Die Kämpfe und Siege des Priester-*